

КЕЛЬТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ПОХОДЖЕННЯ РУСИ В КОНТЕКСТІ АРХЕОЛОГІЇ

Дешко Петро

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультету географії, історії та туризму
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

У кельтській концепції походження Русі розкривається історичний та мовознавчий аспект С. П. Шелухіном [10] і В. Г. Скляренком [5; 6; 7]. Проте слабо представлена археологічна сторона теорії. В цьому контексті слід розпочати з ранньої стадії кельто-слов'янської взаємодії.

В. С. Ідзьо зазначає, що кельто-слов'янські зв'язки в Галичині починаються приблизно IV–III ст. до н. е., а вже в II ст. до н. е. – I ст. н. е. кельти були відомим етносом на цих теренах [3, с. 225]. З іншого боку, Е. О. Симонович та І. П. Русанова вважають, що контакти місцевого населення Українського Закарпаття з кельтами могли бути в V–IV ст. до н. е. [8, с. 62–67]. Згідно авторів, ми прослідковуємо ці контакти такими знахідками як-от: браслети із півсфер, залізни і бронзові чоловічі та жіночі пояси, фібули, ножі, мечі, наявність опідумів тощо [8, с. 62–67]. А втім, помітний вплив кельтської культури прослідковується в пшеворській, зарубинецькій, оксивській, черняхівській культурах, а кельтські форми фібул, зброї, прикрас вказують не те, що ці культури були в ареалі кельтської, латенської культури [3, с. 218].

Приклад взаємодії слов'ян з кельтами прослідковуємо в пшеворській археологічній культурі, де склалась кельто-слов'янська спільнота [3, с. 227]. Цей вплив відстежується у поховальних обрядах – звичай згинання зброї: мечів, наконечників списів [9, с. 115]. В Галичині, як наголошує В. С. Ідзьо, з кельтським впливом слід пов'язувати і наявність у слов'янських могилах обряду захоронення трупопокладення; витоки слов'янської кераміки – округлих мисок, штампованих орнаментів, двосічних мечів тощо [3, с. 232]. Крім пшеворської культури, яскраво ми прослідковуємо цей вплив в черняхівській культурі з кінця II до V ст. (за М. Ю. Брайчевським з II–VII ст. [2, с. 17]). Як зазначає Г. М. Казакевич: «за антропологічними свідченнями в період існування черняхівської культури у Верхньому Подністров'ї відбулося змішання слов'янського населення з нащадками центральноєвропейських кельтів, діалекти яких усе ще могли зберігати істотний кельтський компонент» [4, с. 237]. А на думку М. Б. Щукіна, черняхівська культура розвивається на кельтській гончарній

технології, де III–IV ст. вона тотожна кельтській Центральній і Західній Європі – відбувається кельтський ренесанс [3, с. 217–218].

Таким чином, прослідковуємо кельтський вплив на слов'янські культури від пшеворської до черняхівської, тобто до VII ст. Це підтверджує нашу концепцію у дослідженні «Генезис та становлення Русі (VI–X ст.)» [1] ймовірність міграції кельтів-рутен з 469 р. (розпад гунської імперії) до 562 р. (становлення Аварського каганату), і навіть раніше рутени могли опинитися в Наддніпрянщині (з огляду на кельтський вплив на археологічні культури) і асимілюватися з слов'янами, які стали союзниками гунів.

Як відомо, перший видатний правитель європейської імперії гунів Баламир пішов проти готів, королем яких був Германаріх, і їх переміг. Згодом він карає готського короля Витимира за вбивство царя антів Божа. Доволі цікавим є ще один факт, сина правителя Улдїна (очільника західного гунського каганату) звали Ругїла (Руа). Ругїла керував Панонією й Галлією, ймовірно, під впливом тутешніх звичаїв тих племен Улдїн назвав свого сина Ругїла на кельтський манер. Ця подія показує значний етнокультурний вплив кельтів на інші народи, зокрема слов'ян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дешко П. П. Генезис та становлення Русі (VI–X ст.): кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» / П. П. Дешко; МОН України; ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янука»; Ф-т. географії, іст. та туризму; Каф. іст., теорії держ. і права та філософії. Рівне: 2024. 88 с.
2. Брайчевський М. Ю. Про етнічну приналежність Черняхівської культури. *Археологія*. 1957. Вип. 10. С. 11–24. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Braichevskiy_Mykhailo/Pro_etnichnu_prynalezhnist_cherniakhivskoi_kultury.pdf?PHPSESSID=g26q2301ihv1ge6jfd03rh18o2 (дата звернення: 25.04.2024).
3. Ідзьо В. С. Кельтська цивілізація на території України. Львів: «Львівський Ставропігон», 2015. 358 с.
4. Казакевич Г. М. Східні кельти: культури, ідентичності, історіографічні конструкції. Київ – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 358 с.
5. Склярєнко В. Г. Походження етноніма русини. *Життя у слові: Зб. наук. праць на пошану акад. В. М. Русанівського*. Київ: Видавн. дім Д. Бурого, 2011. С. 96–104.
6. Склярєнко В. Г. Походження назви Русь. *Мовознавство*. 2011. № 3. С. 16–25.
7. Склярєнко В. Г. Русь і варяги: Історико-етимологічне дослідження. Київ: Довіра, 2006. 119 с.
8. Славяне и их соседи в конце I тыс. до н. э. – первой пол. I тыс. н. э. / гол. ред. Б. А. Рыбаков. Москва: Наука, 1993. 327 с.
9. Филип Я. Кельтская цивилизация и ее наследие. Прага: Издательство Чехословацкой Академии Наук, 1961. 215 с.
10. Шелухін С. П. Звідкіля походить Русь. Теорія кельтського походження Київської Русі з Франції. Прага: A Fišer, Strašnice, 1929. 134 с.